

การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
The Religious Treasure Administration of Buddhist Temples in
Muang District, Ratchaburi Province

เอกชัย วราภรณ์สุภากุล^{*}
Ekachai Warapornsupakul

Received: August 4, 2020 Revised: October 15, 2020 Accepted: October 18, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 282 รูป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน และวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ สถานภาพ อายุ และพรรษา มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

^{*} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลศาสนสมบัติ การขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การมีงบประมาณไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งานจริง การขาดแผนงบประมาณระยะยาว การใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่คุ้มค่ากับราคาซื้อขาย การขาดการจัดทำบัญชีควบคุมวัสดุอุปกรณ์และของใช้ภายในวัด การขาดการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าของศาสนสมบัติอย่างแท้จริง และการขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรอบรมทักษะความรู้เกี่ยวกับการดูแลศาสนสมบัติของวัดแก่พระภิกษุและสามเณร ควรยกย่องพระภิกษุที่ดูแลคลังพัสดุของวัดตามโอกาสสมควร ควรจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นในการบริหารจัดการศาสนสมบัติ ควรจัดทำแผนบริหารงบประมาณระยะยาวโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรใช้วัสดุอุปกรณ์โดยคำนึงถึงหลักความคุ้มค่าสูงสุด ควรจัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์ของวัดโดยจำแนกประเภทและลงรหัสอย่างเป็นรูปธรรม ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ภิกษุสามเณรและประชาชนเห็นคุณค่าของศาสนสมบัติ และควรประสานการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารจัดการ, การศาสนสมบัติ, วัด

Abstract

The objectives of research paper were: (1) to study the religious treasure administration of Buddhist temples in Muang district, Ratchaburi province, (2) to compare the opinions of monks toward the religious treasure administration of Buddhist temples in Muang district, Ratchaburi province, classified by personal data, and (3) to study problems, obstacles and suggestions for the religious treasure administration of Buddhist temples in Muang district, Ratchaburi province. It was the mixed research method that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 282 monks in Muang district, Ratchaburi province. The statistics were used for the data analysis through frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. And the qualitative research had the documentary analysis and interview as the tool to collect the data in the field study from 7 key informants and analyzed the data through the content analysis technique.

The findings of research were as follow:

1. The religious treasure administration of Buddhist temples in Muang district, Ratchaburi province. Overall was found in high level with average at

mean of 3.80, when considering the aspect found that in high level all aspect, the aspect that has the most value include the man aspect at mean of 3.87, the aspect with the lowest mean include the management aspect at mean of 3.75.

2. Comparison of monk's opinions toward the religious treasure administration of Buddhist temples in Muang district, Ratchaburi province, classified by personal data (status, age, years of being monk, general education) found that status, age, and years of being monk had the opinions to toward the religious treasure administration of Buddhist temples in Muang district, Ratchaburi province on overall were different, the significantly at 0.01.

3. The problems, obstacles and suggestions for the religious treasure administration of Buddhist temples in Muang district, Ratchaburi province were as following: problems and obstacles: lack of proper knowledge and understanding about the care of religious treasure, lack of morale in work, not enough budget for actual usage, lack of long-term budget plans, the use of equipment materials is not worth the purchase price, lack of preparation of accounting, control of materials and equipment within the temples, lack of campaigning for all parties to see the value of religious treasure seriously, lack of coordination with relevant agencies. And, suggestions: should train skills and knowledge about the care of religious treasure for monks and novices, Should praise monks who take care of the religious treasure of the temples as appropriate, should allocate the budget as needed in managing religious treasure, should create a long-term budget management plan that emphasizes the involvement of stakeholders, should use materials with regard to the highest worthiness, should prepare accounting materials of temple by classification and code into concrete, should create a media to publicize the campaign for monks-novices-people to see the value of the religious treasure, and should coordinate their work with the relevant government authorities.

Keywords: Administration, Religious Treasure, Buddhist Temples

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบัน วัดซึ่งเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ เป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณรและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา (บุญร่วม เทียมจันทร์, 2546: 39) วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีเจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัดตามความในมาตรา 36 และเป็นผู้แทนวัดตามความในมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งเป็นฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ดังความแห่งมาตรา 45 แห่ง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ว่า ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งในการดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ และไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปยุโธ), 2550: 16)

ตามความในมาตราที่ 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 อันเป็นกฎหมายสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย ระบุหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ว่า มีหน้าที่ดังนี้ (1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี (2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม (3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ (4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล (กนก แส่นประเสริฐ, 2559: 9) ซึ่งตามความในวงเล็บที่หนึ่ง ระบุให้เห็นว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่รับผิดชอบและบริหารจัดการศาสนสมบัติ ทั้ง 2 ประเภท คือ ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งมีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง และ ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง (กนก แส่นประเสริฐ, 2559: 10) อย่างไรก็ตาม จากมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 25/2546 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัญหาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดทั่วราชอาณาจักรยังคงเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน ดังความปรากฏชัดเจนว่า การประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 25/2546 เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546 อาทิเช่น ศาสนสมบัติของวัดทั่วราชอาณาจักร หากจะให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเข้าไปตรวจสอบการเงินรายรับ-รายจ่าย จะต้องดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ต้องได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมก่อน (มหาเถรสมาคม, 2560: ออนไลน์) จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objectives)

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Method)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) กำหนดขอบเขตเนื้อหาใน 4 ด้าน ตามแนวคิดทางการจัดการ ได้แก่ (1) ด้านบุคลากร (Man) (2) ด้านงบประมาณ (Money) (3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และ (4) ด้านการจัดการ (Management) (สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสิโยภิญช์, 2541: 12)

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ พระภิกษุที่สังกัดวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 956 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี, 2561: 1-5).

กลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการสุ่มมาจากประชากร โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546: 129-130). ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 282 รูป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 7 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบปลายเปิด (Open Ended Question) และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดด้วยตนเอง โดยนำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปเสนอเพื่อขอความอนุเคราะห์ และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้สมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด และในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ สถานภาพ อายุ และพรรษา มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ วุฒิการศึกษาสามัญ มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลศาสนสมบัติ การขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การมีงบประมาณไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งานจริง การขาดแผนงบประมาณระยะยาว การใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่คุ้มค่ากับราคาซื้อขาย การขาดการจัดทำบัญชีควบคุมวัสดุอุปกรณ์และของใช้ภายในวัด การขาดการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าของศาสนสมบัติอย่างแท้จริง และการขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรอบรมทักษะความรู้เกี่ยวกับการดูแลศาสนสมบัติของวัดแก่พระภิกษุและสามเณร ควรยกย่องพระภิกษุที่ดูแลคลังพัสดุของวัดตามโอกาสสมควร ควรจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นในการบริหารจัดการศาสนสมบัติ ควรจัดทำแผนบริหารงบประมาณระยะยาวโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรใช้วัสดุอุปกรณ์โดยคำนึงถึงหลักความคุ้มค่าสูงสุด ควรจัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์ของวัดโดยจำแนกประเภทและลงรหัสอย่างเป็นรูปธรรม ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ภิกษุสามเณรและประชาชนเห็นคุณค่าของศาสนสมบัติ และควรประสานการทำงานร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า วัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีกระบวนการบริหารงานวัดได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูง มีประสิทธิภาพสูง มีการแบ่งงาน และการมอบหมายอำนาจหน้าที่การทำงานแก่

บุคคล หรือคณะบุคคลหน่วยรองลงไป ให้ปฏิบัติกิจกรรมหรือดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมแก่สติ ปัญญา ความสามารถ ความถนัด และตามอัธยาศัยใจคอของแต่ละท่านหรือแต่ละกลุ่มบุคคล เพื่อให้เกิดการประสานความสามัคคี และประสานประโยชน์ร่วมกันของหมู่คณะ ให้เกิดความสามัคคีปรองดอง ให้เห็นแก่ประโยชน์โดยรวม คือ พระพุทธศาสนาาร่วมกัน โดยสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเอง และรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้มีความร่วมมือ ประสานงาน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ด้วยตระหนักโดยฐานะที่วัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นสถานศึกษากลางสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการในด้านต่าง ๆ ที่เป็นความรู้เพื่อการดำรงรักษาสังคม ซึ่งได้แก่ วิชาก่อสร้างช่างฝีมือ จิตรกรรม ประติมากรรมสถาปัตยกรรม เกษกรรม นิติศาสตร์ พงศาวดาร ตำนานเมืองและท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชนและสังคม นั้นเอง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหาวีรช มหาวีโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน (พระมหาวีรช มหาวีโร, 2555: ก-ข) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระอภินิษฐ์ สิริปัญโญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ (พระอภินิษฐ์ สิริปัญโญ, 2555: ก-ข)

1. ด้านบุคลากร พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า วัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคล ซึ่งหมายถึงผู้ร่วมปฏิบัติ งานทุกระดับ อันถือเป็นทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่ทรงคุณค่า ด้วยปัจจุบันการบริหารจัดการและบริหารทรัพยากรมนุษย์มีสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อทุก ๆ องค์การ เพราะไม่ว่าองค์การจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทางใด ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนของทุก ๆ องค์การนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากร ทั้งนี้ จึงได้ให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกระดับอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และยุติธรรม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระครูเวฬุวันพัฒนาทร (ชัยวัฒน์ ชุตินธโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีสัมพันธกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินงานด้วยความเสมอภาคไม่เห็นแก่พวกพ้อง ทำงานด้วยความเสียสละเพื่อประโยชน์แก่วัดและพระศาสนา ให้มี

การสอบสวนด้วยดีเมื่อมีความผิดพลาดในการทำงานเกิดขึ้นเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน (พระครูเวฬุวันพัฒนาร (ชัยวัฒน์ ชุตินธโร), 2556: ก)

2. ด้านงบประมาณ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า วัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการบริหารงบประมาณในลักษณะของกระบวนการหรือการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยบรรลุเป้าหมายของแผนงานที่วางไว้ เนื่องจากทรัพยากรหรืองบประมาณของวัดมีจำกัด ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรหรือใช้จ่ายเงินให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนในการใช้และจัดสรรเงินงบประมาณไปในแต่ละด้าน และมีการวางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายทรัพยากรนั้น ๆ ด้วย เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาที่สุด โดยกำหนดให้การจัดสรรงบประมาณมีความเหมาะสมให้งานนั้น ๆ สามารถจัดทำ กิจกรรมได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรืออีกนัยหนึ่ง คือ กำหนดเป้าหมายหรือผลที่จะได้รับโดยสอดคล้องกับงบประมาณและความเป็นไปได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหาวิรัช มหาวีโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า มีการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่ไว้รองรับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้สอดคล้องกับรายรับ (พระมหาวิรัช มหาวีโร, 2555: ก-ข)

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า วัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างเสนาสนะต่าง ๆ โดยเน้นการรักษาศิลปวัฒนธรรมและงานฝีมือตามรูปแบบของศิลปะประจำท้องถิ่น ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่ วัดมีบทบาทและหน้าที่โดยทางอ้อมในการอนุรักษ์ พัฒนา และถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านทางสาธิตการ เสนาสนะ และศิลปวัตถุภายในวัด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหาถวิล ปิยธมโม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษางานนวกกรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ)” ผลการวิจัยพบว่า พระครูโสภณบุญเขต (โสม โสภโณ) ใช้อุปสถเป็นที่ทำสังฆกรรมและอุปสมบทกุลบุตรในชุมชนพื้นที่นั้น ศาลาการเปรียญใช้ประกอบพิธีทำบุญของชาวพุทธและประชุมสงฆ์รวมถึงชาวบ้าน วิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป สิ่งก่อสร้างมีลวดลายงดงาม และมีภาพวาดกัณฑ์ศึกษา (พระมหาถวิล ปิยธมโม, 2556: ก-ข)

4. ด้านการจัดการ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า วัดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เน้นหลัก

ความสามัคคี ซึ่งเน้นถึงการทำงานที่เป็นกลุ่มและความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้การทำงานเป็นคณะทำงาน และเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ภายในวัดซึ่งมีฐานะเป็นผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของทุก ๆ บุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของหมู่คณะในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระสมุห์เอกชินวิโส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ: กรณีศึกษา วัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการวัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก (พระสมุห์เอก ชินวิโส, 2556: ก-ข)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรอบรมทักษะความรู้เกี่ยวกับการดูแลศาสนสมบัติของวัดแก่พระภิกษุและสามเณร
2. ควรจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็นในการบริหารจัดการศาสนสมบัติ
3. ควรใช้วัสดุอุปกรณ์โดยคำนึงถึงหลักความคุ้มค่าสูงสุด
4. ควรจัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์ของวัดโดยจำแนกประเภทและลงรหัสอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลในการจัดการ ศาสนสมบัติของวัดในยุคโลกาภิวัตน์
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดยุคไทยแลนด์ 4.0
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศาสนสมบัติวัดของชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนก แส่นประเสริฐ. (2549). **ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- บุญร่วม เทียมจันทร์. (2546). **เจ้าอาวาส เจ้าพนักงาน ใครกำหนด**. กรุงเทพมหานคร: สามดีพรีนติ้งอีคิวแมนท์,

- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปโล) (2540). **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสิโยภักดิ์. (2541). **หลักการบริหารเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ก.พ., 2541.
- พระครูเวฬุวันพัฒนาร (ชัยวัฒน์ ชุตินธโร). (2556). “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ อำเภอยะนิงครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโณ. (2556). “การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอยะนิง จังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิรัช มหาวีโร. (2554). “การจัดการศาสนสมบัติวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสมุทรสงคราม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์เอก ชินวิโส. (2556). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ: กรณีศึกษา วัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาถวิล ปิยธมฺโม. (2556). “การศึกษางานนวกกรรมและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยงานสาธารณูปการของพระครูโสภณบุญเขต (โสภณ โสภโณ)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาเถรสมาคม. (2560). **มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 25/2546**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.mahathera.org/> [28 ธันวาคม 2560].